

Őszi tusrajz

Mihályka lenn várakozik a faburkolatú kis előcsarnokban, hogy elcsőnek üdvözölhesse a kezelőorvosát. Háta mögé kulcsolt kézzel járkal a fölvételi iroda előtt, fejét leszegi, mintha az imént elvonult takarítónők munkáját ellenőrizné szigorún, de a megkoptatott szőnyeg mintái úgy beleívódtak emlékezetébe, hogy rég tudomást sem vesz róluk.

Megáll a tükör előtt, nézi magát. Az arcát harmincnégy év alatt sem szokta meg, mindég új neki a föltűnően domború homlok, a sötét gombszempár, mely olyan mélyre húzódott a csontok közé, hogy keresni kell, mintha kiszúrták volna. Választott haja féldaldalt halántékára csapzik, hiába simítja el. Az is furcsa, hogy bajuszkája egy árnyalattal világosabb, rótesbarna.

– Mi lehet az, – kérdi félhalkan s erős homlokát tapogatja. Másik keze beszedes mozdulattal kíséri. A koponyáját szeretné megfejtetni, hogy meglepje vele az orvosokat. Pillog, gyors, ideges kis taglejtésekkel magyaráz a tükörképének, de most már nem érteni a szavát.

– Reggelizett már, Mihályka? – áll meg mögötte a délelőtti nővér.

– Csókolom! – fordul meg sebesen és szívből jött udvariassággal meghajol, hálásan az érdeklődésért. Csupa szolgálatkészség, várja a szót, hogy felalhessen.

A nővér Mihályka karjára teszi kezét:

– Ma jó napja van, látom!

Szégyellne csalódást okozni, hát csak bólint.

– Akkor mért nem megy föl?

– Várom az orvos urat.

A nővér neszte'len léptekkel elsiet, tudja, hogy Mihálykát úgysem mozdíthatná el innen.

Az apró előtér lassan megtelik. Fölvételre várakozók érkeznek hozzátartozóikkal, körülük a két kerek asztalkát, megilletődötten, suttogva váltanak csak szót. Olyanok, mint az előkelő családi villába érkezett távoli rokonok, akik türelemmel lesik, hogy bebocsássák őket nemzetségük fejéhez, akit eddig ismeretlenül tiszteltek csupán, de mos eljött az ideje, hogy színe elé kerüljenek.

Mihályka bennfentesen mozog, szemügyre veszi őket, s ha valaki hozzáfordul, lebilincselő kedvességgel adja meg a kért fölvilágosítást a rejtelmes házrend felől. Majd hirtelen visszafordul a tükörhöz, szembe pillog önmagával és hangtalan, gyors gesztusokkal magyaráz.

A főnővér kilép a fölvételi irodából, fél pillantással tudomásul veszi Mihálykát, s beinvitálja sorban az újonnan érkezetteket.

Aztán feltűnik a kert felől a törékeny, megnyugtatóan zárt arcú fiatal férfi. Kalapban, föltöben, táskája hóna alatt.

– Jóreggelt, orvos úr!

– Jóreggelt. Hogy van?

Mihályka bizalmasan mellélép:

– Velük álmodtam! – és suttogni kezd a fülébe. Képtelen tükörcserepek

villognak mondataiban. Az orvos gyanítja, hogy rá várakoztában találta ki az álmot. Bólogat. Okos, metszett arcán éles fénycsík a kerettelen pápaszem.

– Helyes. Akkor most menjen föl szépen.

– Igenis, alorvos úr.

Mihályka elégedetten indul el a korlátos falépcsőn. Megtörtént, amire vágyott.

A piktor ma érkezett, s most ott fekszik az ab'ak alatti ágyon, hanyatt, húnyt szemmel, jobb keze szívére ejtve, mint egy elesett hősé, aki holtában is esküszik, hogy nem maradt más választása. Nyulánk, fáradt figura, mikor belépett, alig lehetett érteni a köszönését. Idősebb nő kísérte, a gazdasszonya, akit egyetlen hozzátartozójaként diktált be a fölvetelkor.

Mihályka már oda'lenn alaposan megfigyelte. Ő volt az egyetlen, akit nem érdekelt semmi, nem kérdezősködött, néma biccentéssel vette tudomásul, amit kísérelője súgott neki. Aztán idefönn kezeslábast öltött, végigfeküdt az ágyon, eltörte a búcsúzó simogatást, nem enyhült meg tőle és nem mosolyodott el. Behúnyt szemmel hever, mint az eldölt fatörzs.

Az élénkszemű, öreg jogász kihívta Mihálykát a folyosóra és oktatja:

– Aztán nehogy megint egész este nyöszörögj! Még kiüldözöd innen. Ez rendezes, finom, jómodorú ember. Örülni kell, hogy ilyen szobatársat kaptunk.

– Igen, Pali bácsi, – bólogat engedelmesen Mihályka. Aztán hozzáteszi. – Művész.

– No látod! – és Pali bácsi rágyújt. A korlátnak dől, keservesen megvált arcát furcsa fintorokba tornáztatja. – Borzasztó... – dűnyögögi maga elé.

Már nem törődik Mihálykával, észre se veszi, hogy elpárolgott mellőle, belopakodott a szobába, hogy az aítóból hosszan, leltározó tekintettel fürkészsze az új beteget, aki biztosan mimeli csak az alvást. A koponyáját lesi.

– Mi lehet az? – kérdi hangtalanul s megint homlokán járnak ügyetlen, tömpe ujjai. De most maga sem tudja, az ismeretlen titkán töpreng-e, vagy azon, ami az ő fejében bújt meg.

A holdfény besurran a szobába. Hárman fű'elnek a csöndre.

Pali bácsi szólal meg váratlanul:

– Soha többé nem látom Párizst. – Recsegő, el-elfulladó a hangja, mintha elmállott parafadugó lenne a gégéje helyén – Huszonhétéves voltam és könyvkötésből tartottam fönn magam... Nem is rosszul...

– A két hamburgi nőt mesélje, Pali bácsi... – ül föl Mihályka türelmetlenül.

– A hamburgi nők! Marhaság... ott tollam el az életemet... Ma nem is látni olyan jóvágású fiút, amilyen én voltam... El se hinné, igaz?

– Miért ne? – hangzik közönyösen a piktor ágya felől.

S ettől egyszerre befagy a mese. Megint hallgatnak, sokáig. Időben nem mérhető ez a némaság, mert a holdfény megváltoztatja a percek térfogatát. Száraz recsenéssel ébred föl a gólyanyakú fogas, de ő sem szól többet. Matató ujjak az éjjeliszekény lapján.

– Mért nem vetted be az altatódat? – kérdi Pali bácsi.

– Mert akkor nem álmodom. Túl mélyen alszom és nem látom őket.

Pali bácsi sóhajt. Egyiknek hiányzik a családja, másoknak sok a jóból.

– No, kapd csak be. Megint dobálsz majd magad!

Mihályka nem ellenkezik, de csak az egyik pasztillát nyeli le.

– Az erdön fogott el először... ez a... ez a görcs... – suttogja. – Olyan volt, mintha jégből volna minden bordám. Nem bírtam tovább menni. És egyhelyben állni is féltem...

A piktor oldalt fordul, félkönyökre támaszkodik.

– Hallgass! – mondja Pali bácsi.

– Dehogy. Mesélje csak.

Mihályka fölélnkül. Törökülésbe emelkedik és beszél, beszél az elvesztett erdőről, a hullott avar illata orrában, vasszögű botja ujjai közt, szemére ernyőzi tenyerét, mintha a lombokon átnyilazó naptól védené.

– Vártam, hátha jár arra valaki... Kirándulók... Akkor hozzájuk csapódtam... úgy végig bírtam járni a körzetemet... Hét kilométert...

A piktor azon töpreng, amit az előbb hallott. Jégből voltak a bordái. És nem bírt továbbmenni. Ahogyan ő szorongott a műteremben, keptelenül rá, hogy be-nyisson a kisszobába, ahol örökre elhallgattak a csoszszané, öreges léptek.

Mihályka behunyja szemét. Még mindig ül. Ha otthon lehetne! A kislányára gondol. Tisztán látja maga előtt. Szinte megszólítja. És akkor beleáll a bénaság, mert elfelejtette a nevét.

Várni kell. A főorvosi szoba ajtaja mögött ismeretlen szertartás folyik. Nem tudni, ki van benn. De itt is érzik, hogy azok közt a falak közt más a légsűrűség, más a hang terjedési sebessége. A kiejtett szó anyagában változik meg: nemcsak tartalma van, hanem felülete és magja, rezgései, s mindez egyszerre mérhetővé válik.

Pali bácsi fölhúzta mefiszto-szemöldökét, mikor a nővér beszólt a piktorért a a szobába.

– Lehivatott az öreg? – nem lehetett tudni, tiszteli, irigyli vagy sajnálja.

Mióta itt van, foszlányos emlékképekben jön csak vissza a másik világ – odakünn hagyta, nem vágyódik utána. Megszokta a fehérköpenyes ápolónőket, betegtársait, az orvosokat. Engedelmes, akarattalan lakója a villának. Most ide-rendelték, hát vár a sorsára. Nem találgatja, mire kíváncsi a főorvos. Kicsit lebeg még a reggeli gyógyszeradagtól, mosódott közérzettel ül a karosszékben, mintha utazna. Igen, a luxuszögös kis halljában van, ha tetszik, olvasgathat vagy nézegetheti az elvonuló utasokat, s alatta a padló alatt, a gépház alatt a foghatatlan, fogékony elem, amelyre rábízta magát. Így is lehet élni, túl a szárazföldön. Viszi valamerre a hajó, elfeledte már, hová. Nem is ő váltotta meg a jegyet. És a megérkezés éppolyan meglepetés lesz majd, mint az útrakelés volt.

Lassan, döcögős, dróton rángatott léptekkel elbotoz előtte a kétméteres óriás a 8-asból. Némán köszöntik egymást. Feszülten követi az idegbénult minden egyes kikinlódott lépését.

Nesztelenül megnyílik előtte az ajtó, a főorvos törzse kissé kihajlik, síkból térbe lép. Mikor benn ül az íróasztalnál, kicsit magasabban dobog a szive, mintha egy bordányival fölszállt volna. Dossziék, fejtetőn álló írással telerótt lapok. Ez már az ő kartotékja. A figyelmes-barna szempár megpihen rajta.

– Az utolsó történetén a fekete-szürke csendélete tetszett nekem. Az a jó, laza, földobott anyagkezelés, amitől a tárgyknak egyszerre jelentése támad.

Fülel, idegenkedően, csapdát sejtve. Az orvos otthonosan beszél, nem zavarja a fehér köpeny, még igazához sem ragaszkodik. A három év előtti kiállítás-

remben jár, bámulatos emlékezettel idézi a képeket, grafikákat, melyeket egy régi ember álmodott meg.

És mostanában, mielőtt bekerült, miket csinált? – kérdi.

– Nem tudtam dolgozni.

– Kár. Azzal a kiállításal lezárt egy korszakot, és még nem találta meg, ami utána következik. – A főorvos fölkel, az ablakhoz lép, kibámul a lassan őszi-lő hegyvidékre. – Ha kedve van egy-egy sétára délutánonként, szóljon csak.

Ő is föláll. Vége a kihallgatásnak. Ez volt az egész?

Megy föl a lépcsőn. A fekete-szürke csendélet. Különös, hogy egy civil számontartja. Vállat von, mint akinek a kamaszkori szerelmét emlegetik. Ki hitte volna, hogy ilyesmi iránt érdeklődik a főorvos?

– **Haragszanak rám.** . . – mondja elmerülten Mihályka. Az ágy szélén ül, túldomborult homlokát tenyerébe hajtja, és fáradtan lógázza a lábát. – Azt hiszik, nem akarok dolgozni. . .

Pali bácsi átható tekintettel adja tudtára, hogy Mihályka visszatért rögeszméjéhez, mint az úszó a cölöphöz, befogódnak, körötte kering.

– Azért nem jönnek el látogatóba sem . . . drága az útiköltség . . . és a táp-pénzből is lefogyják a felét, mert itt vagyok. . . – arca kipirult, ujjai közül minduntalan kibuggyan a helyére tapaszthatatlan féloldalas hajcsomó.

– No, beszéljünk valami okosabbról, Mihályka. Ma este valami lengyei film megy a tévében. . . Azok jókat csinálnak mostanában.

– A lengyelek?

– Bizony. Pedig nekik sincs pénzük. De művészek! Micsoda művészek! Hahá! . . . – Pali bácsi recsegetve lelkendezik, már senki sem figyel rá, Mihályka magában suttog, egy emlék emléket keresi.

Széles, húsos arc jelenik meg az ajtórésben, Pali bácsit hívják sakkozni. Kettesben maradnak tétlenül és tehetetlenül. Mihályka kutaton fölneéz:

– Művész úr jól rajzol, ugye?

– Nem hiszem. . . pedig mindég szerettem volna. . .

– Csak szerénységből tetszik mondani. . . azért engem biztosan le tudna rajzolni!

Töprengőn vizsgálgatja. Mintha időtlen ideje ismerné.

– Ha elküldhetném haza. . . a kislányomnak. . . – hajlik bizalmasan előre Mihályka.

– Mióta nem látta őket?

– Rég. . . nagyon rég. . . múlt hónapban úgy volt, hogy hazaengednek. . . két napra. . . Megváltottam a vonatjegyem. . . fölszálltam. . . és a harmadik állomáson megint jött. . . jött az a valami. . . Nem tudom. . . le kellett szállnom. . . Nem bírtam. . . elpocsékoltam az útiköltséget, a szabadságot is. . . – ezt már kicsit zökkenve mondja, aztán ledől az éjjeliszekrény lapjára és egyszerre felnőtté válik: szép, ólomnehéz férfizokogással rázkódik a válla. Néha csuklik csak föl a hangja, s az olyan, mintha apró örvények buggyannának a némaságon.

Az asszony szökén, nyúlánkan áll lenn a faburkolatú előtérben, ernyőjét cipője orra elé szúrta, forgatja, s a makkegészségesek idegenkedő érdeklődésével próbál tájékozódni. Valaki megszólította az előbb, nagyon szolgálatkész, mélyen

ülő szemű, zömök fiatalember, s mikor megmondta, kit keres, elindult a lépcső felé:

– Mindjárt szólok neki!

Nem azt mondta: leküldöm – csak: szól neki. Megpróbálta elképzelni, amint lefele lépked a dobogós falépcsőn, homlokát ráncolva, mint legutóbb, mikor a műterembe toppant be hozzá váratlanul, s azzal fogadta: minek jött? Borotvátlan volt, és a tekintete iszapszínű. Hideg kávé kortyolt, gazdaaszonyától hallotta, hogy egyebet hiába is visz be neki.

A szembetoppanó, enyhén hajlott tartású figura most mintha fölcsillanna a vízontlátástól. Keztfognak, összekapcsolódik a tekintetük, nincs hatalmuk itt a szavaknak.

– Most nem kérdi, minek jöttem? – szólal meg mégis.

– Jöjjön, menjünk ki a kertbe.

Séta közben a férfi egyik betegtársáról beszél, aki szeretné, ha lerajzolná, hogy legalább a képet hazaküldhesse. Izgalmasan szokatlan fejalkat.

– Nem az, aki fölment magáért?

– De igen. A kutyaember. Egy szobában vagyok vele.

– Mért kutyaember?

– Mert nem bír meglenni magában. Odaszegődik ahhoz, akit erősebbnek érez. Gazdát keres. . .

– Mi van magával? – kérdi óvatosan az asszony.

– Majd elvállik. Még nem tudom.

– Pedig ideje volna. . .

– Türelmetlen?

– Nem. Csak hiányzik, – mondja röstelkedés nélkül, s megint leszúrja összesodort, fémnyelű ernyőjét a park sóderében, de most szembenéz a férfival. – Eszik rendesen?

– Muszáj. Inzulinoznak.

– Ugye kijön nemsokára?

Fanyar homlokráncolás:

– Minek?

– Ha kérem!

– Nincs elég puttony a hátán?

Az asszony elnéz a szomorú, őszi hegyek felé:

– Hátha én is kutyaember vagyok?

A férfi egyre hallgat, megint olyan az arca, mint odahaza volt. Most gyorsan mondani kellene neki valamit, akármit, csak elterelje a figyelmét a műterem mögötti kisszobáról, amelyből eltűnt az a fáradt öregasszony.

– Kijöjtek vasárnap? Akarja?

– Jaj, minek kérdez annyit. . . Azért jöttem ide, hogy ne faggassanak!

– Kihoznám a mappáját, meg egy pár szenet. . . jó?

A titokzatos, kastélyszerű kis épületben kigyulladnak a fények. Korán esteledik itt. A férfi megigazítja vállára dobott kabátját. Keskenyre vont ajkát lepecsételték. Lehajtja fejét. A lassú alkonyodásban visszatérnek a kapun kiáradó fény nyalábjába. Lépteik alatt ropog a sóder.

Pali bácsi már vasárnap délután visszatért a másfél napos hétvégi szabadságról. Jön-megy nyugtalanul a szobában, zörgeti a földmogyorós zacskót, várja, hogy megkérdezzék, miért nem használta ki az időt végig. De a piktor elmerülten olvas, Mihályka meg kábultan, tátott szájjal alszik.

– Ez... látod, ez az otthon! – csap indulatosan a vaságyra, éjjeliszekrényre. – Itt legalább békessége van az embernek, nem kell összehúznia magát, mert szétszedik a házat a feje fölött. A lányom barátnői. Meg a lovagjaik. Lovagjaik! – veti utána lesújtóan. – Csupa sehonnai taknyász!

Mihályka kinyitja a szemét, mint aki egy másik világra ébred.

– És az anyjának ez passzol! – A zenés örömtanya...! Az juttatott ide! Undor! Undor! – gyúrja a kiürült zacskót, pereg belőle a földre a mogyoróhéj.

– Tessék elkérni a rajzot, Pali bácsi... – suttogja Mihályka. – Rólam készült.

Pali bácsi egy másik álomból ébred, e'merengve bámul az ablak alatti ágy felé. Aztán összecsapja a kezét:

– Dolgoztál, öregem?... Hát az már... az igen! Tudod mikor én Párizsban... – és már jön, zuhog a beérhetetlen álom, a harminc év előtti ifjúság, amikor még lehetett volna kezdeni valamit.

Mihályka elbűvölten hallgatja, s már helyette folytatná:

– És amikor a két hamburgi milliomosnő... .

– Hagyj nekem békét a nőkkel! – pattan föl Pali bácsi. Kirohan a folyosóra. Ott áll a korlátnak támaszkodva, fújja a füstöt és dermedten mormolja maga elé: – Borzasztó... .

A piktor a kis szobában, szemközt az osztályos orvossal, akit egy hónapja még nem ismert. Nézi a szűkrefogott, fegyelmezett arcot – ki tudja, hányadszor és arra gondol, hogy gyűlölhethé is. Akarata ellenére szép lassan elmondott magáról mindent ennek a fiatal férfinak. A válláig sem ér, s olyan kényszerítő erővel tud hallgatni, hogy egyszerre közeljönnek a falak és préselni kezdik a mellét.

Észrevétlenül történik most is, hogy Mihálykáról kezd el beszélni, aztán vádlón, számonkérően belesodródik:

– Mi értelme a heti két sokkolásnak, ami lassan kipuhtítja a memóriáját, ha nem sikerül összefogni, annyira sem, hogy egyedül fölszállhasson a vonatra és haza is érjen vele. Nincs más vágya, a kislányát szeretné újra látni, az otthonát!

A kifürkészhetetlen arc állja pillantását. Aztán az orvos nagyon halkán megszólal:

– Olyan biztos ebben?

Fülében rezeq a csönd. Egyszerre átzúdul rajta a furcsa, túlduzzadt homlokú fej, a bajuszos arc, a kétségbeesett, topogó alakot látja az erdő közepén, amint beléáll a rettenet, megmerevedik. Miféle vadonból szeretne kifutni Mihályka, és hol állna meg azzal a biztonsággal, amely sosem adatott meg neki: hogy hazaérkezett!

Nem tud róla, hogy szobatársa tétova mozdulatával töröl végig homlokán, míg ijedten keresi az orvos könyörtelenül biztos szempárját. S ő kapja el megszeppenülten tekintetét.

A nyugodt, fehércöpenyes alak háttéréből az egyre sötétülő ablakon lassan belép az őszi kert. A jégszínű égre rajzolódó fekete, törékeny ágak nyúlnak föl,

hogy megtartsák a magasságot, melybe csak beleveszhetnek. És valahol a reménytelenség határán mégis egybekomponálódik a kép. Majd szétfeszítik a küzdő erők, s ebből támad a végső egyensúly, mely mégsem engedi összeonlani.

Újra fölemeli fejét:

– Kérem, doktor úr, azt hiszem, a hét végén megpróbálnék... két napra hazamenni...

SERFŐZŐ SIMON

Próbát teszek

Zöld bokor, zöld ijedelem,
az árokból kilátszoll
Mégse félsz, csak állok most,
nem zavarlak ki a világból.

Apám otthon fáradtságtól nyög,
iző előtt széthull csontja,
gereblyével kaparhatom
majd a házban fehér halomba.

De addig még próbát teszek.
Hajts, eltűnjenek a kínok:
a járomba repülőgépet, vasjószágot fogva
az égből a portára beállítok!

Aranyos tökvirág

Aranyos tökvirág fújja
trombitáját reggel óta.
Megdagad a torka tőle,
mázsás nagytök lesz belőle.